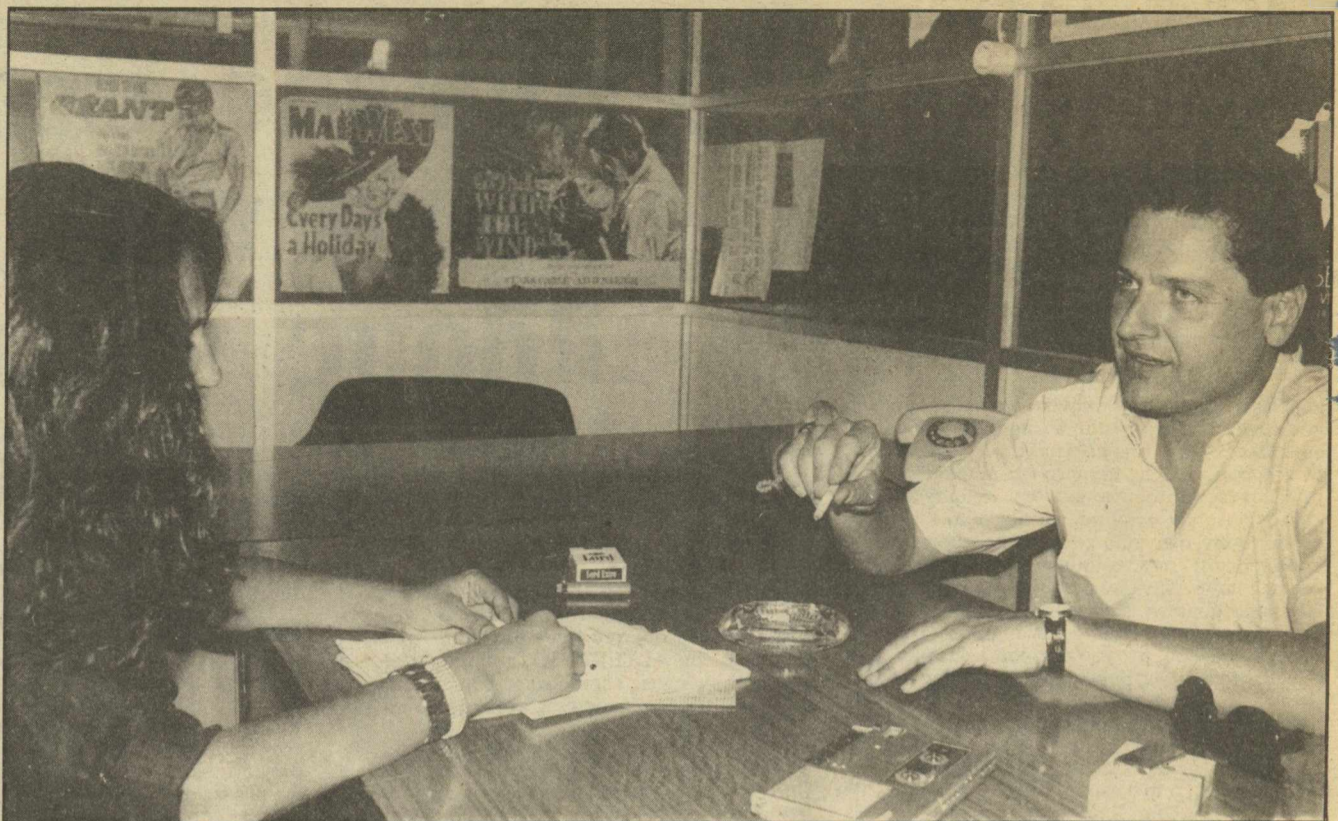

ΕΡΕΥΝΑ**ΠΑΣΟΚ:
Και τώρα Τι;****15****ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ**

στην ΕΛΕΝΗ ΚΟΧΑΪΜΙΔΟΥ

Η ΛΥΣΗ Παπανδρέου είναι επαρκής, αποτελεσματική και οπωσδήποτε αναγκαία για την υλοποίηση της νέας πορείας του ΠΑΣΟΚ. Αυτό υποστηρίζει το μέλος του Ε.Γ. του ΠΑΣΟΚ, Παντελής Οικονόμου, και προσθέτει ότι δε θεωρεί το σημερινό πρόεδρο αναντικατάστατο. Και δηλώνει πως στο ΠΑΣΟΚ συζητείται το θέμα της διάδοχής κατάστασης, η οποία, σύμφωνα με την προσωπική του εκτίμηση, δεν θα έχει συλλογική μορφή. Το θέμα, υποστηρίζει, δεν είναι η αλλαγή των προσώπων, αλλά της πορείας του Κινήματος, δείγματα της οποίας θα υπάρξουν έως τις επόμενες εκλογές, στις οποίες το ΠΑΣΟΚ θα διεκδικήσει τη νίκη. Αναφερόμενος στις μετεκλογικές συνεργασίες, δήλωσε ότι ο Συνασπισμός θα συνεργαστεί υποχρεωτικά με το ΠΑΣΟΚ, και υποστηρίζει ότι το ΠΑΣΟΚ θα έπρεπε να έχει προτείνει τη συνεργασία ήδη από το 1985. Το πλήρες κείμενο της συνέντευξης έχει ως εξής:

«Πρέπει ν' αλλάξουν ποήλα για να έρθει η νέα νίκη»

— Κύριε Οικονόμου, η παραίτηση του Εκτελεστικού Γραφείου, κατά τη διάρκεια της τελευταίας Συνόδου της Κεντρικής Επιτροπής, ερμηνεύεται ως αποδοχή των ευθυνών του για την εκλογική ήττα του κόμματός σας;

— Βεβαίως. Οποιοσδήποτε αναλαμβάνει κάτι, έχει και τις ανάλογες ευθύνες. Αυτονόητο είναι, ότι λογοδοτείς στον εχθρό σου, ο οποίος σου δίνει την εξουσιοδότηση να ασκήσει τη συγκεκριμένη εξουσία. Για το Ε.Γ. εντολοδόχος είναι η Κ.Ε.

— Ο κ. Παπανδρέου επιβλήθηκε τελικά της Κεντρικής Επιτροπής ως ο απόλυτος κυρίαρχος του Κινήματος. Πιστεύετε, ωστόσο, ότι μετά την οξύτατη κριτική που επικεντρώθηκε στο πρόσωπό του - αμφισβητήθηκε η «αυθεντία» και το «αλάθητο» του αρχηγού - ο ίδιος βγήκε με μειωμένο κύρος από την Κ.Ε. και συνακολούθως τίθεται θέμα ηγεσίας για το ΠΑΣΟΚ;

— Η γνωστή ερώτηση, που θυμίζει την κολοκυθιά. Όταν ασκείται κριτική, μειώνεται ο πρόεδρος. Όταν δεν ασκείται, είναι άβουλη η Κ.Ε. Ε, εγώ το ανατρέπω. Όταν ασκείται, κριτική καταξιώνεται η δημοκρατία. Όταν δεν ασκείται αποδεικνύεται η τελειότητα του Ανδρέα.

Πόσο μακριά από την αλήθεια είναι αυτά! Η κριτική δεν είναι τίποτα άλλο παρά ένα στοιχείο της ελάχιστης κοινής κουλτούρας του όποιου συνόλου ανθρώπων. Αλλιώς δεν υπάρχει σύνολο. Τελεία και παύλα.

Στο συνέδριο θέμα προέδρου

— Θα ήθελα να παρατηρήσω, ότι η κριτική αυτή, με αποδέκτη τον κ. Ανδρέα Παπανδρέου, εκδηλώνεται για πρώτη φορά με τη μορφή που έλαβε στην τελευταία σύνοδο της Κ.Ε. Νομίζετε ότι κατόπιν τούτου υπάρχει το ενδεχόμενο παραίτησής του από την προεδρία του κόμματος;

— Για τον πρόεδρο εντολοδόχος είναι το συνέδριο του ΠΑΣΟΚ. Το ευχάριστο είναι ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση η ζωή δεν μας έχει οδηγήσει σε καταστάσεις που να μην καλύπτονται από το καταστατικό μας.

— Εννοείτε ότι στο συνέδριο θα συζητηθεί το θέμα της εκλογής του προέδρου;

— Ασφαλώς.

— Θεωρείτε πιθανό να ζητηθεί η παραίτηση του κ. Παπανδρέου στο συνέδριο; Υπάρχει το ενδεχόμενο να τεθούν δύο υποψηφιότητες ή να υπάρξει μια άλλη εναλλακτική πρόταση ως προς το θέμα της προεδρίας;

— Αυτό είναι πρόγνωση. Τώρα πάμε από το τι πρέπει να σχεδιάζει ένα κόμμα, στο τι προβλέπω εγώ. Εγώ προβλέπω, πως όχι. Προβλέπω επίσης, ότι η θέση του προέδρου δεν θα είναι καταστατικά ορισμένη, όπως είναι σήμερα. Πάντως ο κ. Παπανδρέου είναι δύσκολο να φύ-

γει, γιατί έχει σκληροπυρηνικούς υποστηρικτές και εκτός ΠΑΣΟΚ.

— Ποιοι είναι οι υποστηρικτές του εκτός ΠΑΣΟΚ και με ποιο τρόπο τον στηρίζουν;

— Η Ν.Δ. και τα κόμματα του Συνασπισμού τον υποστηρίζουν μετά μανίας. Ο Τύπος επίσης τον υποστηρίζει πάρα πολύ. Με φανατισμό. Ο Τύπος και τα κόμματα, με τον τρόπο που βάλουν εναντίον του, τον καθιστούν αναντικατάστατο, ανεπαισθητό. Πείθουν και τον στοιχειώδως ανεπαισθητό πολιτικά, ότι τον χτυπάνε ακριβώς γιατί αν φύγει θα γίνει κακό στο ΠΑΣΟΚ. Και είναι πολύ συγκεκριμένο τι θα γίνει.

Τον χτυπούν και τον στηρίζουν

— Τι νομίζετε ότι θα γίνει;

— Θα υπάρξει πρόβλημα ενότητας. Και γι' αυτό ακριβώς τον χτυπάνε και τελικά τον στηρίζουν. Πείθουν δηλαδή όλους τους ΠΑΣΟΚτζήδες ότι ο Ανδρέας χρειάζεται.

— Θα μου επιτρέψετε να σας υπενθυμίσω και την άλλη άποψη: το ΠΑΣΟΚ είναι αυτοδύναμο λαϊκό κίνημα και ένας βασικότατος όρος για να διαδραματίσει διαχρονικό ρόλο στην πολιτική ζωή είναι η απομάκρυνση του Ανδρέα Παπανδρέου. Και σας ρωτώ. Δεν υπάρχει το ενδεχόμενο της αποχώρησής του κ. Παπανδρέου και η αντικατάστασή του, από μια συλλογική ηγεσία για παράδειγμα, χωρίς να απειλείται η συνοχή του ΠΑΣΟΚ;

— Τώρα, το πόσο ενδεχόμενο είναι, είναι άλλο θέμα. Εξαρτάται άλλωστε από το πότε θα γίνει. Αν θα είναι συλλογική ή προσωπική ηγεσία αυ-

τό δεν μπορώ να το ξέρω. Προσωπικά όμως, αφού με ρωτάτε, βλέπω ότι δεν θα είναι συλλογική. Αλλά σας πω την αλήθεια, συλλογική ή όχι, δεν με ενδιαφέρει. Πιο πολύ μ' ενδιαφέρει να είναι δημοκρατική.

— Ποιος από τους επιδοξους αντικαταστάτες φέρεται ως επικρατέστερος;

— Θεωρητικά κάθε μέλος του ΠΑΣΟΚ. Δεν βλέπω γιατί να αποκλείεται κάποιος. Εσείς βέβαια προσπαθείτε να κάνετε να σας πω ποιοι από τους κυκλοφορούντες. Φοβάμαι ότι οι κυκλοφορούντες στην πιάτσα, ίσως να μην έχουν πολλές πιθανότητες, λόγω της υπερβολικής και ανεπίκαιρης κυκλοφορίας τους.

— Θέλετε να πείτε ότι μπορεί να υπάρχουν εκπληξίες;

— Δεν αποκλείεται καθόλου.

Ν' αλλάξουμε πρώτα πορεία

— Κύριε Οικονόμου, το θέμα της παραίτησης ή της αποχώρησης από την ενεργό πολιτική κορυφαίων πολιτικών για λόγους ευθιξίας, αποτελεί πράξη υψίστης πολιτικής σημασίας. Γιατί δεν υπήρξε από την πλευρά του κ. Παπανδρέου παρομοια ενέργεια;

— Εάν πιστεύα ότι ο αρχηγός του κόμματός μου δεν διαπνέεται από υπευθυνότητα, ή θα έφευγα ή θα προσπαθούσα να τον ανατρέψω. Και επειδή δεν έχω κάνει τίποτα από αυτά τα δύο, προφανώς πιστεύω ότι συμβαίνει κάτι άλλο. Το θέμα δεν είναι να φύγει κάποιος. Το θέμα είναι, αποχωρώντας κάποιου, ποιος έρχεται;

Όποτε προκύπτει μια νέα κατάσταση. Το θέμα είναι αν η νέα κατάσταση είναι καλύτερη από την υπάρχουσα. Και τέτοια κατάσταση για το ΠΑΣΟΚ δεν υπάρχει. Και εγώ νομίζω ότι ένας ηγέτης δεν έχει κανένα δικαίωμα να είναι εθιχτος στο βαθμό που δημιουργεί προβλήματα στο κόμμα του. Ο Ανδρέας δεν έχει δικαίωμα τέτοιας ευθιξίας. Και τελικά το θέμα δεν είναι να αλλάξουμε πρόσωπα. Το θέμα είναι να αλλάξουμε πρώτα πορεία.

— Δεν είναι τα πρόσωπα που θα καθορίσουν σε σημαντικό βαθμό τη νέα πορεία; Νέα πορεία με τα ίδια πρόσωπα;

— Και η πορεία καθορίζει τα πρόσωπα. Βεβαίως, υπάρχουν πρόσωπα που δεν κολλάνε στη νέα πορεία με τίποτα. Αυτά είναι αυτονόητο ότι θα είναι απ' έξω.

Δεν είναι αναντικατάστατος

— Θεωρείτε επομένως το σημερινό πρόεδρο αναγκαίο για την υλοποίηση της νέας πορείας. Δεν νομίζετε πάντως, ότι και ο ίδιος ο κ. Παπανδρέου θα πρέπει να μεριμνήσει εγκαίρως για τη διάδοχη κατάσταση;

— Νομίζω ότι πάντα τη σκέπτεται. Αν δείτε το Συνέδριο του '84 υπήρξε και τότε πάρα πολλή συζήτηση πάνω στις καταστατικές διατάξεις που θα προέβλεπαν το ρόλο και το χαρακτήρα του εκάστοτε προέδρου του Κινήματος και όχι μόνο του συγκεκριμένου προσώπου, όπως και τις διαδικασίες διαδοχής του. Το θέμα, άρα, μας έχει απασχολήσει. Αλλωστε θα είμαστε αυτόχειρες, και μάλιστα όχι ιδανικοί, αν δεν το είχαμε σκεφτεί.

— Δεν θεωρείτε δηλαδή τον κ. Παπανδρέου αναντικατάστατο...

ΕΝΟΤΗΤΑ - ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

Οποιοσδήποτε αναλαμβάνει κάτι, έχει και τις ανάλογες ευθύνες. Αυτονόητο είναι, ότι λογοδοτείς στον εχθρό σου, ο οποίος σου δίνει την εξουσιοδότηση να ασκήσει τη συγκεκριμένη εξουσία. Για το Ε.Γ. εντολέας είναι η Κ.Ε.

«Η μετά τον Ανδρέα ηγεσία δεν θα είναι συλλογική»

— Ασφαλώς όχι. Νομίζω, όμως, ότι, είναι η καλύτερη λύση από τις υπαρκτές σ' αυτή τη φάση. Νομίζω ότι αυτό πιστεύει και ο ίδιος και, αν θέλεις, και εγώ συμμερίζομαι την άποψή του. Και τέλος, νομίζω ότι η λύση αυτή είναι επαρκής και αποτελεσματική.

— Η λύση αυτή δεν νομίζετε ότι θα περιπλέξει τη δυνατότητα μιας μετεκλογικής συνεργασίας του ΠΑΣΟΚ με το Συνασπισμό;

— Η μετεκλογική συνεργασία δεν εμπλέκεται από την παραμονή του Ανδρέα Παπανδρέου στην ηγεσία μας. Εμπλέκεται από το συνασπισμένο αδιέξοδο των κομμουνιστών. Κοιτάζετε τι συμβαίνει. Οι άνθρωποι αυτοί προσπαθούν να εξασφαλίσουν την επιβίωσή τους. Για να το πετύχουν έχουν επιλέξει ένα δρόμο που είναι όχι μόνο ατελέσφορος, αλλά και ασύμβατος με τα συμφέροντα των κοινωνικών ομάδων που οι ίδιοι λένε ότι εκπράζουν. Υποθέτω ότι για να προχωρούν σε αθέμιτες επιλογές, έχουν ήδη εξαντλήσει τις θεμιτές και τις έχουν απορρίψει σαν αναποτελεσματικές. Αδιέξοδο. Δικό τους όμως. Όχι του ΠΑΣΟΚ. Η «εφεύρεση» του Ανδρέα Παπανδρέου σαν εμπόδιο είναι τόσο πολύ φορεμένη που δεν πείθει. Μήπως όταν ωρύνονταν για κυβέρνηση δημοκρατικής συνεργασίας ο Ανδρέας δεν ήταν και τότε ηγέτης του ΠΑΣΟΚ; Νομίζω ότι οι πολίτες δυσανασχτούν όταν τα κόμματα, τους προσφέρουν προΐοντα τόσο χαμηλής ποιότητας.

Δεν θα ψηφίσουν

το «συν ένα»

— Ασπάζεστε και εσείς τις κραυγές εναντίον του Συνασπισμού περί συνωμοσίας;

— Όχι, ούτε τις κραυγές ούτε τις συνωμοσίες. Δεν ασπάζομαι τίποτε απ' όλα αυτά. Απλώς θεωρώ ότι αυτή τη στιγμή η Ν.Δ. και ο ΣΥΝ. συγκλίνουν σ' ό,τι αφορά την πολιτική τους. Έχουν τον ίδιο στόχο, να κατακερματίσουν το ΠΑΣΟΚ. Και συνεπώς συμπλέουν. Καλά κάνουν. Δε θα μπορούσαν να κάνουν τίποτε καλύτερο γι' αυτούς. Δεν με εξέπληξε συνεπώς ούτε η συνεργασία τους. Όπως δεν με εκπλήσσει ότι κοροϊδεύουν τον κόσμο με το «συν 1». Που ασφαλώς δεν πρόκειται να ψηφιστεί σ' αυτή τη Βουλή. Γιατί είναι μέσα στο πακέτο συμφωνίας, και μάλιστα σε πρόσφατο παράρτημά της.

— Κύριε Οικονόμου, εφόσον θίγετε το θέμα της πρότασης νόμου του ΠΑΣΟΚ για την κατάργηση του «συν ένα» στον εκλογικό νόμο, εξηγήστε μου: Το «συν ένα» ήταν δική σας προεκλογική επιλογή. Δεν είναι ελιγμός να ζητάτε εκ των υστέρων την κατάργησή του και μάλιστα κατά τη διάρκεια της παρούσας κοινοβουλευτικής περιόδου, δεδομένου ότι γνωρίζετε πως δεν επαρκεί ο χρόνος για την ψήφισή του; — Ο χαρακτηρισμός μιας κίνησης δεν έχει σημασία. Σημασία έχει η πρωτοβουλία μας καθαυτή. Και βέβαια αυτή είναι η τελευταία ευκαιρία που δίνουμε για να καταργηθεί το «συν ένα». Δεν πρόκειται να ξαναθέσουμε το θέμα. Δεν πρόκειται να πούμε «δεν πεiráζει, φίλοι του Συνασπισμού, ελάτε στην άλλη Βουλή να το καταργήσουμε». Γιατί ο Συνασπισμός θα έχει αποδείξει, ότι ένα ακόμη αναλογικότερο σύστημα με δική του ευθύνη θα οδηγούσε σε μόνη ακυβέρνηση.

— Ας περάσουμε στο θέμα των επικείμενων εκλογών. Πιστεύετε ότι το ΠΑΣΟΚ θα διεκδικήσει αυτοδυναμία;

— Το ΠΑΣΟΚ θα κατεβεί κατ' αρχήν για να νικήσει.

— Τι εννοείτε; Να έρθει πρώτο κόμμα ή να πάρει αυτοδυναμία;

— Κοιτάζετε να δείτε. Η έκταση της νίκης εξαρτάται και από τα αποτελέσματα των άλλων, δηλαδή το αν θα πάρει αυτοδυναμία δεν εξαρτάται μόνο από τι θα πάρει εσύ, αλλά και από το τι θα πάρουν και οι άλλοι. Συνεπώς, τώρα μου ζητάτε να κάνω διπλή εικόνα ως προς το εκλογικό αποτέλεσμα, τι θα πάρουμε εμείς και τι θα πάρουν και οι άλλοι. Τέτοια πρόγνωση δεν είμαι σε θέση να κάνω.

— Τι νομίζετε ότι θα πρέπει να προτείνει το ΠΑΣΟΚ, ώστε να επιτευχθεί αυτή η νίκη που εικάζετε;

— Οι θέσεις που διατύπωσε το ΠΑΣΟΚ το '81 και το '85 άρκεσαν για να του δώσουν αυτοδυναμία. Γνωρίζω ότι μπορούμε να έχουμε αντίστοιχη αποτελεσματικότητα θέσεις, προσαρμοσμένες στα νέα δεδομένα που υπάρχουν σήμερα.

Μας συκοφαντούν

— Δεν πιστεύετε ότι τα αποτελέσματα των προανακριτικών επιτροπών θα επηρεάσουν το εκλογικό σώμα;

— Με τις προανακριτικές επιτροπές, οι αντίπαλοί του νομίζω ό τι έχουν κάνει στο ΠΑΣΟΚ

Παντελής Οικονόμου: «Οι κυκλοφορούντες στην πιάτσα ως αντικαταστάτες του Ανδρέα Παπανδρέου, ίσως να μην έχουν πολλές πιθανότητες, λόγω της υπερβολικής και ανεπίκαιρης κυκλοφορίας τους»

κάποιο δώρο. Κατόρθωσαν μόνοι τους να πάνε στις εκλογές κατηγορούμενοι για συκοφαντία. Το ΠΑΣΟΚ δεν κατηγορείται για τίποτα άλλο απ' ό,τι κατηγορήθηκε και πριν από τις προηγούμενες εκλογές. Εκείνο όμως το οποίο σίγουρα βαρύνει τους αντιπάλους μας είναι ότι δεν δέχονται να γίνουν εκλογές μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας της κάθαρσης. Ως εκ τούτου, είναι ίσως όχι κατηγορούμενοι, αλλά τελεσίδικα ένοχοι συκοφαντίας. Και πάνε μ' αυτή τη ρετινιά στις εκλογές. Και αυτό είναι το νέο δεδομένο των εκλογών που επέρχονται. — Στις προσεχείς εκλογές, λοιπόν, θα κατεβούν οι μεν ως συκοφάντες, οι δε ως κατηγορούμενοι. Θα επηρεάσει η διεξαγωγή ενός τέτοιου προεκλογικού αγώνα τις μετεκλογικές συνεργασίες;

— Ο Συνασπισμός υποχρεωτικά θα συνεργαστεί με το ΠΑΣΟΚ ή θα υπάρξει αυτοδύναμη κυβέρνηση. Δεν υπάρχει τίποτε άλλο. Και θα σας πω γιατί. Γιατί αν αυτοί που φωνάζανε να υπάρξει ένας εκλογικός νόμος που να επιτρέπει τις συνεργασίες, τελικά δεν κάνουν συνεργασίες τότε υποχρεωτικά ο κόσμος θα δώσει αυτοδύναμες πλειοψηφίες. Δεν μπορεί να υπάρξει ακυβέρνηση επειδή κάποιος έχουν τις ιδιορρυθμίες τους. Θα υπάρξει αυτοδύναμη κυβέρνηση.

Επρεπε από το '85 να συνεργαστούμε

— Και εάν δεν υπάρξει αυτοδυναμία και το εκλογικό αποτέλεσμα είναι ανάλογο του προηγούμενου, τότε τι θα πράξει το ΠΑΣΟΚ;

— Εκεί θα υπάρξει πρόταση από εμάς να σχηματιστεί κυβέρνηση συνεργασίας.

— Με ποιες θέσεις θα μπορούσατε να προχωρήσετε στο σχηματισμό κυβέρνησης με το Συνασπισμό;

— Μα δεν θέλει καμιά συνεργασία ο Συνασπισμός σήμερα, και δεν είναι θέμα θέσεων. Ο μόνος τρόπος να γίνει συνεργασία είναι να υπάρχει ένα ΠΑΣΟΚ ισχυρότερο από σήμερα. Όχι μόνο εκλογικά, αλλά και σαν κόμμα. Γιατί αλλιώς δεν υπάρχει συνεργασία.

— Τι εννοείτε;

— Θα σας εξηγήσω. Το ΠΑΣΟΚ έκανε ένα λάθος. Ορίστε, κάνω και αυτοκριτική. Το '85 έπρεπε να προτείνει συνεργασία όντας αυτοδύναμο, πράγμα που δεν έκανε, για τις δικές του αδυναμίες. Αυτό όμως ανήκει στο παρελθόν. Τώρα δεν υπάρχει καμία προοπτική συνεργασίας αν δεν επιβληθεί από το ΠΑΣΟΚ. Γιατί κανείς άλλος δεν θέλει συνεργασία στην πραγματικότητα. Και μιλώ και για μετά τις εκλογές.

Λέγονται λέξεις χωρίς περισκεψη

— Κύριε Οικονόμου, ας επιστρέψουμε στο θέμα

της ανασυγκρότησης, αναγέννησης, αναμόρφωσης, επανίδρυσης του ΠΑΣΟΚ. Εσείς πως θα προτείνατε να γίνει;

— Αυτά που είπατε μέχρι τώρα δεν είναι απόψεις. Είναι λέξεις, και στο ΠΑΣΟΚ οι λέξεις χρησιμοποιούνται με ελάχιστη περισκεψη. Δεν με απασχολεί καθόλου να κάνω τον νονό. Η σκιαμαχία περί τους τίτλους έκανε πολύ κακό στο ΠΑΣΟΚ. Σημασία δεν έχει η λέξη, σημασία έχει η ουσία. Σημασία έχει ότι το ΠΑΣΟΚ πρέπει να αλλάξει. Και πρέπει να αλλάξει πολλά για να κατορθώσει να ξανανικήσει. Και όταν λέω να ξανανικήσει, εννοώ όχι μόνο τις εκλογές, εννοώ τη λαϊκή αποδοχή, την αξιοπιστία και τελικά και το εκλογικό αποτέλεσμα.

— Ένα από τα ζητήματα που θα σας απασχολήσουν είναι και η αλλαγή της διακήρυξης της 3ης του Σεπτεμβρίου. Η αλλαγή αυτή θα δώσει μια νέα κατεύθυνση και νέα φυσιογνωμία στο ΠΑΣΟΚ; Θα υπάρξει κεντροαριστερός ή σοσιαλδημοκρατικός προσανατολισμός;

— Η 3η Σεπτεμβρίου δεν μπορεί να αλλάξει με την έννοια ότι πέρα από ιδρυτική διακήρυξη του κόμματος, δηλαδή πέρα από πολιτικό κείμενο είναι και ιστορικό. Έχει σχέση με μια συγκεκριμένη στιγμή που γράφτηκε. Αρα, λοιπόν, δεν μπορείς να το αλλοιώσεις. Αυτό όμως είναι και το αδύνατο σημείο του κειμένου. Δεν ανταποκρίνεται και δεν δίνει απαντήσεις σε προβλήματα τα οποία είναι σύγχρονα, δημιουργήθηκαν μετά τη συγγραφή του και είναι απαραίτητα να απαντηθούν, είτε υπάρξει είτε δεν υπάρξει διακήρυξη της 3ης Σεπτεμβρίου. Οι απαντήσεις που είναι ενδεδειγμένες στα σύγχρονα αυτά προβλήματα έχουν οπωσδήποτε χαρακτήρα σοσιαλιστικό.

Αξιοπιστη πρόταση

— Πιστεύετε ότι το ΠΑΣΟΚ διανύει τώρα τη «χρυσή του εποχή»;

— Κατ' αρχήν, λόγω της εποχής, είναι παρακινδυνευμένο να μιλάς για «χρυσή εποχή», λόγω της κατηγορίας για σκάνδαλα και χρηματισμό. Έχει όμως το ΠΑΣΟΚ πράγματι τη χρυσή ευκαιρία να περάσει σε μια εποχή που όμοιά της δεν έχει ζήσει μέχρι τώρα κατά τη γνώμη μου.

Και τα έχοντα σχέση με τα οργανωτικά του ΠΑΣΟΚ δεν έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και θα σας πω γιατί. Διότι αν υπάρχει μια ουσιαστική πολιτική πρόταση αναγέννησης, τότε τα οργανωτικά γίνονται όλα αποδεκτά εύκολα, και, αν θέλεις, και λάθος να είναι, διορθώνονται. Αντίθετα, αν δεν υπάρχει αξιόπιστη πολιτική πρόταση, το πιο τέλει οργανωτικό σχήμα να βρεις, δεν περνάει.

— Ωστόσο, ενδιαφέρει πώς θα προχωρήσετε στο θέμα της αναδιοργάνωσης.

— Θα εκλεγούν όλα τα όργανα, και ταχύτατα, για να τελειώνει αυτή η ιστορία. Όλα τα όργανα, μηδέν του προέδρου εξαιρουμένου.

— Για την επανένταξη των διαγραφέντων, αλλά και όλων αποχώρησαν μετά το '74, θα τεθούν όροι από την πλευρά σας;

— Οι όροι υπάρχουν και τους είπαμε. Θα όροι είναι αυτοί που αποφάσισε η Κ.Ε. και είναι πολύ συγκεκριμένοι και έχουν σχέση με την πορεία του ΠΑΣΟΚ απ' εδώ και πέρα. Αν κάποιος φυσικά δεν συμφωνούν μ' αυτή την πορεία, προφανώς δεν μπορεί να περιέχονται στους επιστρέφοντες.

Από και και πέρα είπαμε πως σε ό,τι αφορά τους υπόλοιπους, από τη στιγμή που θα δεχθούν τους πολιτικούς όρους, οργανωτικά είμαστε τελείως ανοικτοί. Από τη στιγμή που αυτή η πορεία, η καινούργια, η αναγεννητική τους εκαρπίζει, ασφαλώς θεωρούνται ήδη μέλη.

— Εκτιμάτε ότι θα έχουμε σοβαρά δείγματα αυτής της νέας πορείας έως τις επόμενες εκλογές;

— Ασφαλώς θα έχει δώσει κάποια γραφή μέχρι τότε. Το κυριότερο όμως είναι το εξής: εκτός από τις εκλογές του Οκτωβρίου υπάρχουν και οι εκλογές του Μάρτη. Συνεπώς, εάν οπδήποτε γίνει τώρα εκ του πονηρού, σαν προεκλογικός ελιγμός, για να φανεί ότι έχουμε ωραίο πρόσωπο, τότε ο κόσμος θα μας τιμωρήσει το Μάρτιο. Συνεπώς δεν είναι καμιά εξυπνάδα να κάνεις τώρα κάτι χωρίς πραγματικό αντίκρισμα, γιατί θα το πληρώσεις πολύ ακριβότερα μετά. Αρα, έχουμε πρόσθετο λόγο, σ' αυτή τη φάση, να κάνουμε κάτι ειλικρινές, και γιατί, σε αντίθετη περίπτωση, ο πολίτης έχει το δικαίωμα της τιμωρίας μας αμέσως μετά.

ΑΥΡΙΟ

Μιλά ο
Θόδωρος Πάγκαλος,
πρώην υπουργός

Ο ΛΟΓΟΣ ΣΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ

«Το δίλημμα του δημοκρατικού ψηφοφόρου»

Κύριε δ/ντά,

Στα πλαίσια της αναζήτησης πολιτικών λύσεων, που τόσος λόγος γίνεται τελευταία, παρακαλώ δημοσιεύστε τις παρακάτω απόψεις ενός ανήσυχου δημοκράτη.

Το συμπέρασμα από τα αποτελέσματα των τελευταίων εκλογών είναι σαφές.

Το σύνολο του ελληνικού λαού θέλησε ν' απαλλαγεί από βιώματα, κατάλοιπα και μισαλλόδοξα συνήματα του παρελθόντος - που σκόπιμα συντηρούσαν τα δύο άκρα για να επιβιώνουν - και υιοθέτησε την αναγκαιότητα της εθνικής συμφιλίωσης, της κάθαρσης σε βάθος και της εθνικής εξυγίανσης θεσμών και αξιών.

Εστειλε όμως και ένα πρόσθετο μήνυμα, απογοητευμένο από τις μονοκομματικές κυβερνήσεις, το δικομματισμό και την πόλωση, την ανάγκη συμμαχικών κυβερνήσεων, ώστε να υπάρχει ισορροπία και έλεγχος στην άσκηση της εξουσίας.

Ετσι φθάσαμε στο σημερινό κυβερνητικό σχήμα, αδιανόητο για άλλες εποχές, με συγκεκριμένη αποστολή και περιορισμένη διάρκεια, όπως μπορεί να έχουμε και άλλο σχήμα συγγενέστερο.

Ας δούμε όμως τι συμβαίνει, αν αυτό το σχήμα ανταποκρίνεται στο αίτημα της ψήφου του λαού, που έστειλε μάλιστα απρόσμενα, αλλά πετυχημένα, στο Κοινοβούλιο 170 νέους βουλευτές, οι οποίοι, με όσα συμβαίνουν στη νέα Βουλή, πήραν ένα όχι καλό μάθημα στα πρώτα βήματα της κοινοβουλευτικής θητείας τους, κι αυτό είναι ένα ελπιδοφόρο μήνυμα, και πολλοί πιστεύουν ότι κάτι πάει ν' αλλάξει σ' αυτό τον τόπο. Με την πάροδο όμως του χρόνου, φαίνεται ότι αντί της εθνικής συμφιλίωσης ακολουθείται μία μισαλλόδοξη διχαστική πολιτική προς μία κατεύθυνση, αντί δε της αποκομματικοποίησης, γίνεται ξανακομματικοποίηση... αγγίζουσα μάλιστα ακόμα και τις ένοπλες δυνάμεις, τους φύλακες του έθνους.

Ετσι αποδιοργανούται η διοίκηση και η τακτική αυτή ημιζεί εποχές του 1870-80 με τον Τζουμπέ κ.ά.

Το δίλημμα

Και τώρα, το δίλημμα του δημοκρατικού ψηφοφόρου, που προσβάλλεται από τη διαφθορά, τη χλιδή του πλούτου και την αλαζονεία, αλλά και τη μικρόψυχη διαμάχη των πολιτικών, που αλληλοεξευτελίζονται. Εκεί που έχουν φθάσει τα πράγματα χρειάζονται τολμηρές αποφάσεις.

Ειδικότερα στο χώρο της μεγάλης δημοκρατικής παράταξης, το ΠΑΣΟΚ, θα πρέπει τα στελέχη του, που και πολλά και αξιόλογα είναι, συνειδητοποιούντα την πραγματικότητα και παραμερίζοντα συναισθηματικές φορτίσεις, να πάρουν αμέσως... πρωτοβουλία της ανασύνταξης των δημοκρατικών δυνάμεων, αγνοώντας αυτούς που εξαπάτησαν τον ελληνικό λαό και τους ανάξιους συνεργάτες των, ξεπερνώντας έτσι το δίλημμα του αριανού ψηφοφόρου, που συγκρούεται η ιδεολογία του με το διεφθαρμένο παρασκήνιο, τις βίλες κ.λπ.

Πολλοί άλλωστε, δημόσια και ψιθυριστά, ζητούν ανανέωση, και περισσότερο αυτοί που έχουν κάποια προσφορά στη δημοκρατία.

Ίσως μάλιστα, δεν ξέρω, ήλθε η ώρα, το πλήρωμα του χρόνου, να τιμηθεί ο αναμφισβήτητος ηγέτης του ΠΑΣΟΚ με την απονομή του τίτλου του προέδρου, για την προσφορά του στο κίνημα και το έθνος, ώστε ένα υγιές και ανανεωμένο ΠΑΣΟΚ, μαζί με τις άλλες κατάσπαρτες ΚΕΝΤΡΩΣ και προοδευτικές δυνάμεις, να αποσπάσουν τη νίκη στις προσεχείς εκλογές και να μπει η χώρα σε μια σταθερή δημοκρατική πορεία.

Με στόχο πάντοτε την εθνική συμφιλίωση, την ολοσχερή ρήξη με το παρελθόν, την κάθαρση, την εφαρμογή του «πόθεν έσχες» προς πάσαν κατεύθυνση και την κοινωνική δικαιοσύνη.

Με τιμή
Δημήτριος Παραλίκας
Αντιστράτηγος ε.α.